

Komunikování statistik v médiích

Seminární práce pro předmět PSY117 Statistická analýza dat

Alžběta Stuchlíková , UČO 397881

jednooborová psychologie

Vyučující: Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.

Datum odevzdání: 1. 5. 2015

Fakulta sociálních studií MU

Úvod

Dne 15. dubna 2015 zveřejnil server Novinky.cz článek s názvem Šťastné manželství snižuje riziko úmrtí. Článek vychází ze studie, která vyšla v březnu 2014 pod titulem Implications of Marital/Partner Relationship Quality and Perceived Stress for Blood Pressure Among Older Adults v časopise *Journal of Gerontology*. V následujících řádcích se pokusím shrnout, co se můžeme v obou periodikách dočíst a jak se dané informace rozcházejí.

Novinová zpráva

Článek uvádí, že vědci pozorovali několik tisíc lidí, kteří žili v dlouhodobých vztazích, a že zjistili, že kvalita vztahu přímo ovlivňuje krevní tlak a riziko předčasného úmrtí. Pokud byl vztah nekvalitní, ovlivňoval stres prožívaný ženou krevní tlak muže. Jinými slovy čím více žena pociťovala stres, tím vyšší měl muž tlak. Zároveň autor uvádí, že podobný vztah by měl fungovat i v kvalitním vztahu ale naopak.

Dále se v článku píše, že zdraví manželů či partnerů se musí posuzovat společně, nikoliv individuálně. Muži jsou citlivější vůči stresu jejich partnerky, údajně protože jsou více závislí na podpoře od partnerek a té se jim nedostává či dostává málo, pokud jejich žena prožívá stres.

Výzkumná studie

Studie, ze které článek čerpá, sepsaly výzkumnice z amerických univerzit pod vedením Kiry S. Birdittové. Stanovily si hypotézu, že asociace mezi vnímaným stresem a krevním tlakem bude menší mezi lidmi s kvalitnějším manželským nebo partnerským vztahem a větší mezi lidmi s méně kvalitním vztahem.

Pro výzkum byla použita data z průzkumu National Social Life, Health, and Aging Project, ze kterého se vybrala data 1854 respondentů, z toho jich bylo 1691 ženatých či vdaných (59% muži), 55 žilo s partnerem (42% muži) a 108 mělo romantického partnera (63% muži). Respondenti byli rozděleni do 3 skupin podle věku, 47% bylo ve věku 57-64, 35% ve věku 65-74 a 18% ve věku 75-85.

Před začátkem výzkumu byl všem účastníkům změřen krevní tlak. Následovalo zjišťování kvality vztahu. To probíhalo pomocí dotazníku, který se ptal na možnosti svěřit se partnerovi s problémy (svěřování) a spolehnout se na něj/ni, že pomůže v případě problému (spolehnutí), dále zjišťoval, zda má partner přehnané požadavky na respondenta (požadavky) a jak často respondenta kritizuje (kritika). Na výběr byly možnosti 1) nikdy nebo téměř nikdy, 2) občas a 3) často. Každá z položek se posuzovala zvlášť.

Dále bylo zapotřebí změřit stres. Ten se měřil pomocí dotazníku, který se ptal na schopnost kontroly věcí v životě či například na sebevědomí ohledně zvládnutí problémů. Na výběr byla čtyřbodová škála, kde 1 znamenala nejmenší a 4 nejvyšší míru stresu.

Výsledky ukázaly pozitivní korelaci mezi stresem a aspekty nekvalitního vztahu (požadavky, $r = 0,13$; kritika, $r = 0,12$) a negativní korelaci mezi stresem a aspekty kvalitního vztahu

(svěřování, $r = -0,16$; spolehnutí, $r = -0,16$). Jak u kvality vztahu, tak u pocíťovaného stresu se neprokázala souvislost s krevním tlakem.

Další analýza (simple slope test) však odhalila moderující efekt kvality vztahu na krevní tlak. Lidé, kteří uvedli, že se svým partnerům mohou svěřit, vykazovali **negativní** asociaci mezi stresem a krevním tlakem. Tedy vysoká míra svěřování může mít umírňující vliv na krevní tlak, i pokud člověk pocíťuje stres. Toto zjištění tedy bylo v souladu s původní hypotézou.

Naproti tomu stejná analýza ukázala **negativní** asociaci mezi stresem a krevním tlakem u jedinců, kteří měli nízkou míru spolehnutí na partnera. Tedy ačkoliv respondenti nepocíťovali možnost spolehnout se na partnera, že jim pomůže s problémy, jejich krevní tlak nestoupal spolu s pocíťovaným stresem, jak předpokládala hypotéza, ale naopak klesal.

Podobně se v rozporu s hypotézou ukázala negativní asociace mezi stresem a krevním tlakem u jedinců, na něž partner/ka klade vysoké požadavky. Tedy vysoké požadavky znamenaly nižší krevní tlak u lidí s vyšším stresem.

Porovnání studie s novinovým článkem

Mezi novinovým článkem a výzkumnou studií je několik nesrovnalostí. Můžeme říci, že článek velmi zevšeobecňuje a vylepšuje poznatky, které studie přináší. S tímto problémem se setkáváme hned u nadpisu, který, zřejmě pro větší atraktivitu, mluví o menším riziku úmrtí, zatímco studie zkoumá pouze krevní tlak. Zároveň se v nadpisu a dále v článku používají termíny jako šťastné manželství či kvalitní vztah, což je opět příliš všeobecné oproti zkoumaným různým aspektům kvality či nekvality vztahu.

V článku se doslova píše: „kvalita vztahu je přímou úměrou závislá na výši krevního tlaku a riziku předčasného úmrtí“. To je opět velmi nepřesné a zavádějící, studie pouze prokazuje, že aspekty kvalitního vztahu mají moderující vliv na asociaci mezi stresem a krevním tlakem, rozhodně se ale nejedná o přímou úměru, což by musela být korelace ± 1 .

Další nepřesností je v článku uvedených „několik tisíc“ respondentů, kterých ve skutečnosti nebyly ani 2 tisíce, a fakt, že podle článku byli respondenti pozorováni, zatímco studie uvádí, že pouze vyplňovali dotazníky a byl jim změřen tlak.

Dále se v článku objevují informace, které nikde ve studii nenajdeme. Bohužel jsem nenašla zdroj, ze kterého mohl novinář čerpat. Nedokážu tedy posoudit, do jaké míry jsou uvedené informace pravdivé. Je možné, že autor zprávy pouze ocitoval a parafrázoval vyjádření autorky studie Birdittové.

Použité zdroje

Birdit, K. S., Newton, N., & Hope, S. (2014). Implications of marital/partner relationship quality and perceived stress for blood pressure among older adults. *Journal of Gerontology, Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 69(2), 188-198. Staženo 1.5. 2015 z <http://www.ezdroje.muni.cz/prehled/zdroj.php?lang=cs&id=22>

Novinky.cz. (2015). *Šťastné manželství snižuje riziko úmrtí*. Staženo 1.5. 2015 z <http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/366980-stastne-manzelstvi-snizuje-riziko-umrti.html>

Práci přijímám.

SJ